

**Amigos
da Terra**

UN PROGRAMA POLA TERRA

Propostas para o desenvolvemento
de actuacións políticas sostíbeis
locais

Un Programa pola Terra engloba
*unha serie de propostas para que
as diferentes organizacións
políticas as integren na súa acción
de goberno ou de oposición nos
concellos de Galicia*

ELECCIÓNS MUNICIPAIS 2011

*Amigos da Terra,
Coordinadora para o Estudo dos
Mamíferos Mariños (CEMMA),
Federación Ecoloxista Galega
(FEG)*

*O vindeiro día 22 de maio de 2011 celebraranse eleccións municipais en Galicia. Coa presentación deste documento as organizacións ecoloxistas máis representativas do ámbito galego —**Amigos da Terra**, a **CEMMA** (ADEGA, ANABAM, CES, Erva, Hábitat, SGHN) e a **Federación Ecoloxista Galega** (ADEGA, ADENCO, APDR, Asemblea do Suído, CES, Coto do Frade, Guerrilleiros das Fragas, Grupo Naturalista Hábitat, Luita Verde, MEL, Naturviva, Néboa, Niño de Azor, Oureol, Vaipolorío, Verboxido, Verdegaiá, XEVALE)— queremos salientar a importancia crucial dos Concellos (por mor das súas responsabilidades e competencias) á hora de realizar actuacións tendentes a acadar un modelo ecoloxicamente sustentábel no noso país.*

Debido á enorme magnitude da crise ambiental global, causada por un modelo social inxusto que explota de xeito ilimitado o noso planeta finito (os seus recursos materiais e as súas formas de vida), perceptíbel —entre outros moitos factores e indicadores de deterioración— no cambio climático da Terra e na perda a pasos de xigante de biodiversidade, consideramos preciso e urxente un cambio profundo nas políticas desenvolvidas polas Administracións Municipais: ben por posuíren un alto grao de implicación na xestión medioambiental a nivel local, ben pola súa estreita relación e proximidade coa cidadanía.

Así, estas eleccións supoñen unha grande oportunidade para que tódalas organizacións políticas se comprometan a que os Concellos muden as súas insostíbeis políticas na súa contorna de actuación, reflexionando arredor dos efectos que sobre o global teñen tamén as súas accións no ámbito local. Para iso, as organizacións ecoloxistas asinantes achegamos este Programa pola Terra, cunha serie de propostas concretas, factíbeis e realistas destinadas a seren aplicadas en calquera municipio e permitiren a transformación das nosas sociedades.

Estas propostas vertébranse arredor de tres principios fundamentais:

a) O actual modelo económico e social é inxusto e insostíbel

Todo proxecto político responsábel debe supeditar o desenvolvemento socio-económico á capacidade dos ecosistemas para renovar os seus recursos naturais e assimilar os impactos ambientais, amais de apostar polo obxectivo da xustiza social. Deste xeito, tendo en conta as circunstancias sociais locais, debe tender a reducir a súa pegada ecolóxica a través da mantenza e creación de usos e explotacións sustentábeis. Os concellos deben minguar o consumo de materiais e enerxía baixo criterios de ecoeficiencia, frugalidade e contención, co gallo de garantir o benestar de tódolos cidadáns e seres vivos que partillan connosco o planeta.

b) É necesario un compromiso de cambio de dimensións estratéxicas

A crise ambiental é sistémica, polo que para a resolver de forma satisfactoria no seu conxunto é necesario ir alén da aplicación de simples medidas correctoras e encetar unha profunda mudanza do modelo de produción e consumo. Promover a sustentabilidade ecolóxica é moito máis que crear parques naturais, construír depuradoras ou tratar o lixo. Sen unha firme vontade política de se reformular o modelo socioeconómico, calquera política ambiental quedará baleira de contido, sexa cal for o programa que a vertebre. Por este motivo faise imperiosa a incorporación de políticas ambientais de maneira transversal, coa fin de lograr unha sociedade perdurábel no tempo.

c) Participación e transparencia non poden quedar só en verbas

Para avanzarmos cara á sustentabilidade ecolóxica e a xustiza social, debemos construír unha democracia participativa que non limite a participación nos asuntos públicos ás convocatorias electorais. A participación é un dereito da cidadanía recoñecido na

propia Constitución, mais cuxo exercicio vese moi limitado polos poderes públicos. Persisten ademais, vicios que degradan gravemente a calidade de vida democrática como o clientelismo no uso dos fondos públicos, a subordinación a intereses empresariais contrarios ao interese colectivo, a ocultación de información, o baleirado de contido dos limitados mecanismos de participación pública existentes ou a confusión entre o institucional e o partidario.

En particular, é fundamental mellorar a comunicación e o diálogo entre asociacións e colectivos coa Administración Local. A transparencia é un deber e como tal, é esixíbel en tódolos ámbitos da Administración Pública. Para garantir e facilitar o acceso da sociedade e as ONG á información xerada pola Administración Local e os procedementos administrativos relacionados con calquera ámbito das actuacións con incidencia medioambiental, débese levar á práctica real a aplicación da transposición do Convenio de Aarhus. A participación pública da sociedade nos labores de sensibilización social, así como na aplicación das políticas ambientais do concellos galegos, é fundamental para que a sociedade sinta o medio ambiente como algo de seu e non como algo alleo, illado ou diferente de si mesmo. Os colectivos ambientais, como movemento social, somos quen de participar nos diferentes labores de conservación do medio ambiente, a través de labores de educación ambiental, orientación, voluntariado..., como xeito de canalización da iniciativa cidadá na implicación ambiental.

As propostas que elaboramos a partir destes principios constitúen unha “folla de ruta” con accións específicas que son, no seu conxunto, imprescindíbeis para acadar que a Administración Local mellore a calidade de vida da cidadanía e avance cara á sustentabilidade ambiental, social e económica. Con todo, de entre tódalas propostas posíbeis, quixemos destacar dez accións concretas que aquí e agora poden significar un punto de inflexión para que o noso país camiñe cara ao futuro dun xeito realmente sustentábel. Convidamos a tódolos partidos políticos que concorren a estas eleccións a sumárense a elas.

1.- Integrar enerxía, mobilidade e contaminación

Estabelecer como obxectivo da lexislatura a redución do 20% do consumo enerxético a través de políticas de aforro, eficiencia e xestión da demanda, aumentando a promoción das enerxías renovábeis e substituíndo sistemas nos lugares públicos, amais de incentivar a substitución no ámbito privado, fixando obxectivos concretos e verificábeis para cada tipo. Declarar o territorio municipal como desnuclearizado.

Elaborar Planos de Mobilidade Sostíbel mancomunados ou integrados no desenvolvemento das áreas metropolitanas e comarcais, que faciliten o acceso ao transporte público e que fomenten a intermodalidade e o transporte non motorizado en zonas urbanas, limitando o uso do transporte privado.

Estabelecer mecanismos efectivos que supoñan unha maior esixencia para cumprir co deber municipal de garantir o dereito cidadán a un aire saudábel, mediante políticas activas de medición e control das emisións en transportes, calefaccións e procesos industriais.

2.- Protexer os espazos naturais, a flora e a fauna

Catalogar os espazos naturais locais ora ameazados, ora de interese ambiental ou paisaxístico, así como dos seus hábitats, flora e fauna, para preservalos, potenciando a súa incorporación en figuras de protección tanto locais coma supramunicipais. Así mesmo, promover e financiar os espazos da rede Natura 2000 mediante o fomento de proxectos específicos financiados con investimentos europeos.

Apoiar estes lugares con, por unha banda, proxectos produtivos que supoñan un uso tradicional que contribúa ao mantemento da biodiversidade, e pola outra con proxectos de lecer que axuden a valorar os mesmos (como rutas, actividades deportivas, voluntariado ambiental...).

Reverter superficies ao monte público ou comunal, naqueles casos nos que fose expropiado para dotación de servizos, naqueles casos que sexan áreas de interese natural ou solo rústico non edificábel.

Controlar as especies bioinvasoras, mediante a eliminación de especies agresivas nos xardíns, o control de plantacións ornamentais e forestais, o control de comercialización de especies foráneas e a recollida e canalización das especies introducidas.

Aplicar a Lei de protección dos animais domésticos e salvaxes, para garantir a súa dignidade e a reinserción dos animais abandonados.

3.- Implantar unha nova cultura da auga

Contribuír a garantir a dotación do servizo de auga potábel universal á cidadanía sen poñer en perigo a conservación dos recursos hídricos así como das brañas e turbeiras, polo seu papel fundamental na regulación e preservación dos sistemas e concas fluviais. Tamén garantir o saneamento integral das augas residuais mediante a separación de pluviais (promovendo o uso destas para regos, loita contra incendios...), a creación de sistemas mixtos ou a depuración parcial a pequena escala, evitando a sobresaturación das EDAR que reduce a súa efectividade.

Esixir o cumprimento da directiva de augas residuais que obriga aos núcleos de poboación de máis de 2000 habitantes a tratar as súas augas. Da mesma forma, esixir o cumprimento da lei de protección da calidade das augas das Rías de Galicia e de Ordenación do servizo público de depuración de augas residuais urbanas, que regula o tratamento de ditas augas. Verificar o cumprimento das normativas de depuración das augas residuais industriais.

Recuperar as áreas fluviais e litorais controlando a calidade das augas, inspeccionando as verteduras e penalizándoas segundo a lexislación vixente.

4.- Impulsar a contratación pública verde

Estabelecer políticas de compra pública ética, con obxectivos cuantitativos e prazos para a súa implantación, que fomenten os produtos e servizos ecoloxicamente sustentábeis e socialmente xustos, para facer da Administración Local un exemplo a seguir e un factor de promoción da produción de bens e servizos verdes (comercio xusto, ecolóxico, local, etc).

5.- Facer unha reforma verde do sistema fiscal

Aproveitar as competencias locais en materia fiscal para penalizar os comportamentos ambientais incorrectos e favorecer aqueles acordos coa sustentabilidade, a través da reforma dos tributos existentes (recollida do lixo para reducir o vertido, regulación do tráfico motorizado para gravar as emisións contaminantes...) e da introdución de novos tributos. Os ingresos obtidos cos tributos ambientais destinaranse ao fomento da sustentabilidade.

6.- Ordenar o territorio de maneira sustentábel

Adquirir un compromiso municipal de cara a unha ordenación municipal sustentábel mediante a promoción da participación social no deseño e xestión urbanística, ademais da planificación e organización racional do territorio fronte á especulación.

Cómpre limitar os novos crecementos urbanísticos ás necesidades reais de vivenda para primeira residencia e de equipamentos públicos, evitar a artificialización de terras de interese agrario ou ecolóxico, apostar por cidades e vilas compactas (como garantía de dotación de servizos) fronte á dispersión e á fragmentación e antepor a rehabilitación e o uso das vivendas baleiras á construción de novas vivendas. As expansións urbanísticas en áreas urbanas serán sempre arredor dos cascos urbanos e non suporán máis dun 10%

sobre a superficie urbana e a poboación actuais. É necesario protexer de forma permanente tódolos solos non urbanizados situados a 500 metros do mar ou a 100 metros dos ríos, así como impedir novos recheos no litoral.

Potenciar a construción reversíbel e eficiente dende un punto de vista ambiental, aplicando procedementos comúns, en particular aqueles que sirvan dunha forma máis eficaz para defender o territorio, como o uso de materiais de construción locais, deseños e materiais acordes coa contorna, a mimetización, etc.

7.- Reducir os residuos sólidos urbanos

Implantar políticas realmente comprometidas e ambiciosas co obxecto de frear o crecemento progresivo dos residuos, como o establecemento de instrumentos e medidas que incentiven a redución, a reutilización e a reciclaxe de residuos por esta orde.

Promoción da creación dun banco de electrodomésticos e dispositivos reutilizábeis que permita do mesmo xeito, a canalización segura dos inservíbeis para a reciclaxe.

Incentivar ás empresas e centros comerciais para a redución de envoltorios e plásticos. Promoción das bolsas reutilizábeis, as de papel e da cestería como alternativa. Promoción de servizos de recollida de residuos para reciclar e puntos limpos, en zonas residenciais, comerciais e industriais.

Apostar pola compostaxe como a solución máis viábel para a xestión da materia orgánica, implantando planos de compostaxe municipais que impliquen diferentes niveis (individual, colectiva, municipal e mancomunada), para acadar ao final da lexislatura unha participación do 40% da poboación nestes programas. Planificar a eliminación da incineración co establecemento do momento de incineración cero.

8.- Apoiar o sector primario e a soberanía alimentaria

Promover e incentivar aquelas actividades locais produtivas do sector primario que teñan un carácter sustentábel (sectores pesqueiro, forestal e agrogandeiro), para garantir a calidade de vida e a consolidación social no rural. Do mesmo modo, mediar nos conflitos entre intereses cruzados para afianzar a convivencia e a continuidade das actividades locais do sector primario (comunidades de montes, gandeiros e produtores agrícolas).

Declarar o “Concello Libre de Transxénicos” facendo as xestións oportunas para evitar o cultivo e consumo no seu territorio: habilitando espazos de información, formación, debate e investigación sobre esta temática e creando canles de comunicación e participación efectiva entre Administración e sociedade. Logo, promover que nos establecementos dependentes da Administración Local non se sirvan alimentos que conteñan Organismos Xeneticamente Modificados (OXM) ou derivados deles e poñer en marcha mecanismos que aseguren o acceso aos pensos sen transxénicos para alimentación animal, etc.

9.- Fomentar a cooperación ao desenvolvemento

Garantir unha política municipal de cooperación ao desenvolvemento orientada á consecución dos Obxectivos de Desenvolvemento do Milenio (ODM) sen estar condicionada por outros intereses políticos ou económicos, así como promover e cumprir o Pacto Galego contra a Pobreza asinado por tódolos partidos políticos con representación no Parlamento de Galicia o 16 de outubro de 2010.

10.- Afondar na participación cidadá e ambiental

Facilitar activamente a participación social e pública das organizacións ecoloxistas e resto de axentes sociais, e potenciar o seu papel como vehículos de participación e sensibilización. Abrir canles permanentes de participación social na política municipal (como os consellos municipais de medio ambiente), garantir a asistencia pública aos plenos, a

difusión de actas, a información municipal, o acceso aos procedementos administrativos e posibilitar a participación cidadá no deseño orzamentario municipal.

Desenvolver un Plano de Educación Ambiental Municipal (que reflecta a pegada ecolóxica local), no que se poidan implicar as entidades ambientais e sociais, co obxectivo de consolidar as boas prácticas ambientais mediante a promoción da igualdade, a democracia e a calidade de vida nun clima de respecto social e ambiental.